

Јан Кохановски (1530–1584)

Из Епиграма

О животу људском

Трице су мисли – све о чему мнимо,
Трице су дела – шта год да чинимо.
Ништа на свету поуздано није,
Залуд се човек око нечег вије.
Углед, лепота, моћ, богатство, слава –
Све ће то проћи као пољска трава.
Насмејавши се радњи и умећу,
Ко лутке ће нас стрпати у врећу.

(превео Мирослав Топић)

Песма XXV
(II књига *Песам*)

Шта тражиш од нас, Боже, за сва дања твоја?
Шта за сва добротина којим нема броја?
Од цркве Ти си већи, свуда Тебе има,
На земљи и на небу, у морима свима.

Ти блага, знам, не желиш, све припада Теби,
Све што на овом свету присвајамо себи.
Ми зато чиста срца у Те верујемо,
Највише што смо кадри да ти дарујемо.

Ти цар си целог света, небеса градитељ,
Вѐзом златним, звезданим – њихов украситељ;
Ти утемељио си земљу грдну ову
И нагост јој сакрио у биљном покрову.

По Твојој вољи море међ' жалима стоји,
А стављене му међе прекрочит' се боји;
И реке небројене дарове нам дају.
Бели дан и ноћ црна своје време знају.

По Твојој вољи цвеће рађа нам Пролеће
И Лето овенчано житним класјем шеће,
Јесен нас вином дари, многим плодовима,
А потом трома иде готованка Зима.

По Твојој вољи роса биље ноћу снажи,
Дажд с неба живот враћа сасушеној ражи;
У руци створови ти храну увек нађу,
Из милосрђа свога не мориш их глађу.

Ти свагда хваљен буди, о бесмртни Боже!
Доброта вечна Твоја сустати не може.
Кад хоћеш, растави нас с овом земљом гњилом,
Али увек нас чувај под благим Ти крилом!

(превео Петар Буњак)

JAN KOCHANOWSKI

TUŽALJKE

URŠULI KOCHANOWSKOJ

LJUPKOJ, MILOJ, VANREDNOJ DJEVOJČICI, KOJA SVIH ČEDNOSTI I KREPOSTI DJEVOJAČKIH VELIKE POČETKE POKAZAVŠI, NAGLO, NENADANO U NEDOZRELOM VIJEKU SVOME NA VELIKU I NE-PONOŠLJIVU ŽALOST RODITELJA SVOJIH UGASNU — JAN KOCHANOWSKI, NESRETNI OTAC, ZA SVOJU NAJMILIJU CURICU SA SUZAMA NAPISAO.

NEMA TE, URŠULO MOJA!

*Tales sunt hominum mentes, quali pater ipse
Juppiter auctiferas lustravit lumine terras.*

I TUŽALJKA

Čuj, Heraklitov plaču i naricaljke,
suze Simonidove, čujte tužaljke,
sve skrbi ovog svijeta, sve uzdisanje,
sve boli, tuge sve i rukû krhanje,
svi skupa sad u kuću mi pohitajte,
plakat mi nad curicom svi pomagajte,
s kojom me sada zlobna smrt rastavila,
i za sve radosti me osiromašila.
Zmaj tako, kada spazi gnijezdo skriveno,
slavujčad sitnu grabi i nezasićeno
ždrijelo svoje pase, dok majka im cvili,

zalud nad razbojnikom se baca i krili;
jer i na nju proždrljiv okrutnik smjera
te mu jedva umakne spasivši pera.
Zalud plakat, vi ćete valjda mi reći,
što na svijetu stalno je, gdje je trag sreći?
Sve je tašto! — Tražimo, tišti l' gdje manje,
odsvud tišti; čovjekov vijek je lutanje.
Što je bolje: javno da sada tugujem,
ili da sa prirodom silom ratujem?

II TUŽALJKA

Ako sam perom morô djecu zabavljati
i za mlada im ljeta rime sastavljati,
bar da sam radije im ljuljao kolijevčice
i za dadilje slagô sitne pjesmičice,
da novorođenčad se zavede u sanke,
da stišaju im plač te moje uspavanke.
Bolje da sam takove pjesme slagat znao,
nego što sam nesretnik u to zlo sad pao,
da nad grobom nijemim ja curice milene
plačem zbog Prozerpine krute, nasmiljene.
Ali nisam mogao postići to dvoje:
jedno sam propustio radi dobi svoje
kao neumjesno što, sudba mi je kriva,
jer me zgori udarac, bol nenaknadiva.
Sada spoznat nije mi ni najmanje lako,
hoću l' za plač dočekat bar priznanje kako?
Ne hjedoh pjevat živim, mrtvima moram sada
tuđu oplakujuć smrt, mrtva je moja nada.

Uzalud! Sudba naša ispred čovjeka hodi,
u dobru misao nas, il' u zločestu vodi.
Zakone nepravde pun, o, ništavnih sjena
neumoljiva, stroga vlada nad nama žena!
Zar je Ursula moja, koja još znala nije,
što je to život, umrijet morala još ranije?
Nije se nagledala još ni sunčanog sjaja,
već je morala poći put mračnog noćnog kraja.
Barem da nikada svijetla niti vidjela nije!
Što je poznala? Na svijet došla je tek da mrije.
Mjesto radost da pruža, kako je dužna bila,
roditelje u težkoj tuzi je ostavila.

III TUŽALJKA

Prezrela si me, moja baštinice mila!
Očevina tebi je premalena bila
za boravak stalan tvoj, gdje ti kuća rodna.
Istina je, ne bi ti bila posve zgodna,
niti ravna umu tvom, lijepim odlikama,
štono su se javljale prvim oznakama.
Tvoje riječi, zabave i nakloni mili,
kako li su sada me bolno ucivilili!
Ti radosti moja, ti nećeš mi se vratiti,
niti ćeš mi ikada čežnje moje skratiti!
Zalud, zalud! Treba mi poći tvojim tragom,
spremati se na put za nožicom ti dragom.
Tamo ću te ugledat. Božja milost sama
pustit će, da zagrliš oca ručicama.

IV TUŽALJKA

Silu si, grdna smrti, ti na oči moje
nanijela, te umirat vidjeh dijete svoje.
Vidjeh, gdje nezreli plod stresaš, kruto **haraš**
i roditeljima gdje jedno srce paraš.
Nikada ona ne bi mogla preminuti
bez goleme mi tuge i bez boli ljutih,
makar u kojoj dobi i ma kojeg ljeta
kad bi, ostaviv mene, ošla s ovog svijeta,
zbog smrti ne bih njene bio ja nikada
toliko tužan, jadan, čežnje pun kô sada.
Ona je (Bog da htjede) dužim vijekom **svojim**
mogla mnogo sreće da dâ očima mojim.
Bar za njena života da sam svršit smio
put života svog, pa bih Persefoni bio
otišao bez ovih boli, a kojima
ne vidim med ljudima, da im sličnih ima.
Ne čudim se Niobi, kada je vidjela
mrtvu djecu svoju tad da se skamenila.

V TUŽALJKA

Kô što maslina kraj visoka vrta
niče iz zemlje smjera spram gore uprta,
još ni grančicâ, niti lišća drobnog nema,
po majčinom se samo tragu uvis sprema:
nju ako vrtlar, trijebeć trnje i koprive,
u žurbi posiječe, čisteć vrt i njive,
ona će odmah klonut, slomljena, bez sile
pasti baš pod noge svoje majke mile, —
tako se isto s mojom Uršulicom zbilu.

Pred roditeljskim okom izrasla je milo,
tek što se digla iznad zemlje, dahom kužnim
ljute smrti svladana, roditeljem tužnim
svojim pade do nogu. Persefono zlobna,
more suzâ protекlo zbog djela ti kobna.

VI TUŽALJKA

Pjesnikinjo ti preljudka, Safo slovinska,
tebi pripasti nesamo zemlja očinska,
nego i lira pjesnička trebaše prijeci:
ti si pjesmice, nade nam nove budeći,
pjevala, usta nikada ne zatvarajuć,
nego po cijele dane samo pjevajuć,
kô drobni slavuj, kad u grmu zelenom
grlašćem pjeva svu noć pjesmom milenom.
Prebrzo ti si umukla, jer te smrt ljuta
preplašila, ti ptičice puna cvrkata.
Nisam se dosta naslušô tvojih pjesama,
za ono malo, što čuh, to plaćam suzama.
I umirući nisi još pjevat prestala,
s majkom si tako se uz cjelov praštala:
Tebi već, mila majko, služba mi presta,
za tvojim dragim stolom nema mi mjesta;
moram ti ključe predat, pute daleke
prevalit imam, drag dom pustit na vijeke.
To i ono, što tuga očinska prijeci
spominjat, bijahu posljednje riječi.
Majci uz rastajanje tako žalostivo
ostade dobro srce u boli još živo.

VII TUŽALJKA

Nesretne vi oprave, tužne haljinice
moje drage curice,
zašto tužni pogled moj na sebe vučete,
bol veću zadajete?
Da će ona obuć se u vas još ikada,
propade svaka nada!
Pala je ona u san željezni, neosjetni.
Tvoj šareni plašt ljetni,
vrpce zalud stoje i pojasi zlačani,
od majke darovani.
U takvu te postelju, kćerko moja premila,
nije majka kanila
položiti; opremu nije htjela dati,
kakvu ti dala mati:
košuljicu dala ti i neku tkanicu,
otac zemlje grudicu
uz glavu ti metnuo. S tobom nade sve su
zatvorene u lijesu.

VIII TUŽALJKA

Velika pustoš nastala posred doma moga,
draga moja Uršulo, zbog odlaska tvoga.
Puna nas kuća, ali kô da nikog nema,
nestankom male duše pustoš je golema.
Govorila si za sve, mjesto svih pjevala,
i svaki kut u kući ti si optrčala:
ni majci nisi dala, da brigom kosu čupa,
ni ocu dopuštala, da mišlju glavu lupa,

čas ovog, čas si onog ljupko doticala
i radosnim si smijehom svakog zabavljala.
Sad sve u kući šuti, sve pustoš nijema krije,
zabave više nema, nitko se ne smije.
Iz svakog kuta tuga vreba i spopada
za srce, što se više radosti ne nada.

IX TUŽALJKA

Da te kûpim, ma koje blago za te davô,
o, ti ljudska mudrosti, koja (kažu l' pravo)
sve požude i brige znaš u prah oborit,
samo ne znaš čovjeka u anđela stvorit,
koji ne zna, što je bol, nit ga briga mori,
kobi zloj ne podliježe, nit se strahom bori.
Sve te ljudske stvari samo su šala tebi,
podjednako podnosiš sreću ti u sebi,
kô i tugu, smrti se nikada ne bojiš,
sigurna si, stalna i neslomljiva stojiš;
ti bogatstvo ne mjeriš zlatom niti blagom,
umjerenost mjera je, prirodnom su snagom
odmjerene potrebe; sigurnim ti okom
bijednog vidiš u domu zlačanom, visokom,
siromahu sretnog ne zavidiš imanja,
ako samo drži se tvog opominjanja,
Nesretan sam čovjek ja, koji ljeta svoja
proživjeh, da ugledam, gdje su vrata tvoja, —
sad odjednom zbačen sam s vrha stepenica
i ubačen med druga mnogobrojna lica.

X TUŽALJKA

Kud si se djela, moja ti Uršulo mila?
Kamo, u koji li kraj si se uputila?
Jesi l' iznad nebesa sada uznesena,
jesi li med anđele male ubrojena?
Jesi l' u raj primljena? Il te netko metnu
na otoke blaženih? il na vodu sjetnu
odvezao Haron te, vodom zaboravi
napojena, i ne znaš, kakav plač me davi.
Il si lik svoj smijenila, misli obrnula,
u slavujka perje se sva preodjenula?
Il u čistilištu se čistiš, ako mala
mrlja kakva na tijelu tvojem je ostala?
Il si nakon smrti zar pošla, gdje si bila
prije nego što si se na taj svijet rodila?
Gdje god bila, ako li postojiš, smiluj se,
ako možeš, cijela mi opet pokazuj se,
il me tješi kako znaš, preda mnom se javi
ili u snu, kô sjena, il kô lik na javi.

XI TUŽALJKA

Taština — krepost, reče Bruto poraženi,
taština odsvud, svagdje, kako god okreni!
Je li pobožnost komu kad spasenja dala?
Kog je slučajnost dobra od zla sačuvala?
Sve stvari ljudske spliće nekakav duh vražji,
niti nad dobrim, niti on nad zlim straži.
Gdje duh mu dahne, svatko mu podlegne,
kriv bio on ili prav, svakoga dosegne,

mi pak razumom svojim ipak se nadamo,
oholice na svijetu, a ništa ne znamo,
tajne božje tražeći do neba visoko
penjemo se uzalud, jer je smrtno oko
tupo za to; laki sni, sni nas zabavljaju,
koji nam se nikada ne ispunjavaju.
Tugo, što činiš sa mnom? Evo već oboje
zar da izgubim: razum i tješjenje svoje?

XII TUŽALJKA

Nijedan valjda otac ne ljubljaje jače
djeteta svog, nit koji gorče za njim plače.
Jedva da se ikada djeteteše rodilo,
koje bi roditeljem tako milo bilo.
Čisto, poslušno, dobro i nerazmaženo,
pjevat, govorit srokom vješto naučeno,
svačiji pozdrav točno prikazati znade,
zabave, običaje, sve što ženske rade,
razumno, čedno, ljupko, bez zlobe i živo,
dobre volje, uljudno, skromno i stidljivo.
Nikad ujutro hranu dotaknula nije
sve dok se Bogu nije pomolila prije.
Pred spavanjem je majku prvo pozdravila,
za roditeljâ zdravlje Bogu se molila.
Uvijek bi oca znala do praga da prati,
uvijek se radovala kad se s puta vrati.
Pomagala u svemu, kod svake posluge
pretekla bi ona roditeljske služe.
U ranoj dobi ona sve tako činjaše,
a više od mjeseci trideset ne imaše.

Njezina mladost svih tih vrlina, kreposti
podnositi nije mogla: klonu od bujnosti
ne dočekavši žetvu. Klase moj jedini,
još se dignuo nisi, a već u brzini
opet u tužnu zemlju natrag ja te sijem,
zajedno s tobom u grob nadu svoju krijem,
jer mi isklijat ne ćeš nikad pred mojima,
niti procvjetat igda pred tužnim očima.

XIII TUŽALJKA

Mila moja Uršulo, da mi nisi bila
bar umrla il' da se nisi ni rodila!
Sitnu radost plaćam sad jadom silnim svojim,
ucviljen nad rastankom neumjesnim tvojim.
Ti si kô san varavi mene prevarila,
kad zaslijepi požudom zlata sva ćutila,
onda naglo otprhne, za sobom na javi
samo želju za blagom lakomu ostavi.
Isto tako, Uršulo, ti si učinila,
silne nade u srcu mom si raspalila,
zatim me napustila tužnog iznenada
i svu radost moju si ugrabila tada.
Odnijela si, doista, polak duše moje,
tek mi mali dijelak njen s čežnjom ostao je,
Tu mi kamen, zidari, tesan položite,
u kamenu tužne mi riječi uklešite:
»Kochanowska Uršula leži tu, sve blago
oca svoga, zapravo plač, jecanje drago.
Smrti, ti si svršila djelo naopako,
ona za mnom, a ne ja, da sam za njom plakô.«

XIV TUŽALJKA

Gdje su kobne te dveri, kojima je krenô
silazeći Orfej, da traži izgubljeno?
Da i ja istom stazom svoju kćerku dragu,
prešavši rijeku, nađem idući po tragu,
gdje prevoznik neki strog vozi sjene blijede,
u sumornom da gaju čempresovu sjede!
Al ti me ne napuštaj, zvučna liro draga,
već pođi skupa sa mnom sve do onog praga,
gdje strogi Pluton straži; ti ćeš ga suzama,
a zajedno nas dvoje smekšat pjesmicama,
najmiliju da kćerku on mi natrag vrati
i moju beskonačnu tugu da mi skrati.
Ona neće mu izbjeć, vrati li se k nama,
nedozrelih slična je mladim jagodama.
Bog taj kamen-srce zar u grudima nosi,
čovjek tužan da od njega ništa ne isprosi?
Što da mu rekнем? Zar da prijedem iste pute
i tako da se riješim s dušom brige krute?

XV TUŽALJKA

Erato zlatokosa i ti, liro, budi
utjehe vrelom, koju tužni traže ljudi.
Ublažite na časak bolnu mi misao,
dok nisam okamenjen posred polja stao,
što skoro krvav plač kroz živi mramor lije
kô spomen-kip od tuge, boli najkobnije.
Varam se, jer gledajuć bijedu drugih ljudi,
čovjek mnogo skromnije svoju zlu kob sudi.

Nesretna čuj me, majko (smije li se zvati nesrećom, što se svoje zbog gluposti pati?), gdje su sedam sinova, sedam kćeri tvojih? Gdje ti je radost, koja nikog se ne boji? Četrnaest grobova, — sada sebe kriviš, nesretna, protiv volje svoje jošte živiš. Grobove hladne grliš, ženo bijedna, jadna, djecu ti pogubljenu krije raka hladna. Tu ti sad leži cvijeće, kosom posječeno, ili olujnim daždom k zemlji povaljeno. U kakvoj nadi živiš? Čekaš, da te tješe? Zašto te tog života žalosti ne riješe? Gdje su ti hitre strijele, luk nepromašivi, boginjo kobna, gdje si, Febo osvetljivi! Ili iz srdžbe krivoj, il' iz samilosti jednom kraj učine njezinoj starosti! Novom kaznom oholu kazni usud gori: oplakujuć Nioba djecu — kam se stvori. Na Sypilu u mramor stoji pretvorena, ali i pod kamenom živi rana njena. Kroz kamen joj prodiru bolna srca suze, poput bistra potoka niz kamenje puze. Zvjerad, ptice piju tu. Na vijeke sputana u pećini na hridi, od vjetra šibana. Grob taj nije nad mrtvom, nit mrtvac pod grobom, nego ona mrtvac je, grob je sama sobom.

XVI TUŽALJKA

Nesreće radi i svoje žalosti,
koja me posve prožimlje do kosti,
liru i srok bih ostaviti morô,
i dušu skoro.

Živim li? Il' me varav san spopada,
koji kroz koštan prozor letjet znade,
a ljudske misli koječim zabavlja,
i mane javlja.

O, mano ljudska, oholosti pusta!
Kako se umom diče ljudska usta,
kad nam je dobro i kad je glava
čovjeku zdrava.

Obilja puni — uboštvo hvalimo,
u slasti tugu ništa ne cijenimo,
prelja dok ima na preslici nîti,
smrt nam ne hiti.

Al kad nas bijeda ili tuga snađe,
živjet je, regbi, nama manje slađe,
misao na smrt tek nas tad podiđe,
kad nam već pride.

Plaćuci zašto ti, Arpinče slavni,
napuštaš dom, kad nije Rim tek davni,
već cio svijet za mudrost tvoju polje,
znaš to najbolje.

Zašto ti tako žao kćeri tvoje?
Čuvaš se samo od sramote svoje,
a sve su drugo, čim te život mami,
blagdani sami.

Smrt, veliš, straši samo bezbožnika,
al ipak smrt je tebe, kreposnika,
plašila kad si nosio u borbi
glavu u torbi.

Svim si dokazô, al nisi sebi;
lakše je reći neg' učinit; tebi,
anđelsko pero! — srce isto siječe,
mene što peče.

Ne, čovjek nije kamen, al fortune
djelo je, da nam misli glave pune.
Prokleta sreća! Ima l' duša mira,
rane kad dira?

Prolazno vrijeme! oče zaborava,
što niti svetac niti um ne dava,
srce izliječi, tuge mi krvave
izbij iz glave!

XVII TUŽALJKA

Božja ruka taknula me,
nema više sreće za me,
jedva još da dušu ćutim —
i nju moram vratit, slutim.

Kad s istoka zrake jasne
sunce prospe, il' kad gasne,
jednako me srce boli,
ne će da se bol utoli.

Oči nikad da presahnu,
plačem noću i po danu,
moram plakat; o, moj Bože!
tko pred tobom skrit se može!

Ili morem putujemo,
ili vojnu vojujemo,
nesreća nas bilo kako
zna zadesit svakojako.

Tih sam život proživljavô,
da me jedva tko poznavô,
da mi zavist i zle zgode
nisu mogle čim da škode;

ali Gospod zna, kud smjera,
ništ ne hasni naša vjera,
udarac mi žestok zadô,
kad se tomu nisam nadô.

Slobodan će razum znati
o slučaju mudrovati,
ali sada jedva znade,
da postoji, bol kad pade.

Razum hoće pokatkada
da mi tešku brigu svlada,
al' postavljen on na vagu
bol da makne — nema snagu.

Zalud ljudski mudrovati,
da ne valja zlo zlim zvati,
tko u zlu za smiješak pita,
rekao bih, da mahnita.

A tko s plačem smiješak slaže,
čujem dobro, što mi kaže.
Boli se ne svladavaju,
nego nove pristupaju.

Bôlju duša raskidana,
hoćeš-nećeš rasplakana:
a nečasne stvari škode
i uvreda srce bode.

Ljekarija takva, Bože!
lako umu škodit može;
tko je meni dobre volje,
neka nađe nešto bolje.

Ja ću dalje liti suze,
nadu svaku um mi uze,
u um da l' se mogu nadat —
samo Bog će to savladat.

XVIII TUŽALJKA

Gle neposlušne, Bože, djece Tvoje,
u sretne čase svoje
rijetko Te spominjemo,
užitcima se samo predajemo

i ne misleć, da Tvoj je dar to Bože,
što brzo proći može,
kada za nezahvalnost
mi osjetimo dara Tvog nestalnost.

Vodi nas čvrsto, da bi jaki bili
oprijet se slasti sili,
na Tebe da mislimo
u zlu bar, kad u dobru ne činimo.

Kazni nas blago, gnjeva bojimo se,
od njega topimo se
kao što led se tali,
sunce kad s plava neba žarko pali.

Brzo će propast, Bože, da nas stigne
ako se samo digne
teška Ti božja ruka;
nemilost Tvoja strašna nam je muka.

Al milosrđe bez granica Ti je,
nestati svijet će prije,
neg što bi prezirao
Ti, tko se Tebi makar opirao.

Velike, zbilja, krivice su moje,
al milosrđe Tvoje,
ma kako grješnik bludi,
Gospode, meni milostivo budi!

XIX TUŽALJKA ILI SAN

Tuga moja nije mi dala kroz noć cijelu
oka sklopit, klonulom odmora dat tijelu;
jedva mi je napokon, pred zoru je bilo,
san na oči bacio crno svoje krilo.
Tada mi se pokojna majka prikazala,
na ruci je Uršulu ljubeznu držala
kao što je po čislo dolaziti znala,
čim bi jutrom digla se sa ležaja mala.
Na njoj bijela košulja, kovrčaste vlasi,

obrazi joj rumeni, oči smiješak krasi.
Gledam, što će da bude, uto majka reče:
»Spavaš li, Jane, da l' te tvoja tuga peče?«
Uzadahnuh na to teško, mišljah, da me kruti
san ostavio. Majka na časak zašuti,
zatim će opet: »Sinko, plač tvoj neprestani
dovede me k ovoj sad vašoj svijeta strani
iz krajeva dalekih. Tvoj plač je očajni
doprô i do umrlih prostorija tajnih.
Donesoh ti na ruci ljupku kćerku tvoju,
da je gledaš očima, i da tugu svoju
već obuzdaš, koja ti iscrpljuje tako
slabu snagu i zdravlje ništi ti polako,
kao oganj što fitilj u pepeo stvara,
u svom djelu ništenja on se ne odmara.
Zar nas mrtve smatrate kao da nas nema,
i bez sunca da nas je snašla tmina nijema?
Mi, štaviše, živimo višim još životom,
duh je uzvišeniji nad tijela prostotom.
Zemlja zemlji vraća se, ali duh, dar s neba,
zar ugiba i natrag vratit se ne treba?
Nek te briga ne tare, ni smrti ne krivi,
jer ti tvoja najdraža Uršulica živi.
U tom evo sada se liku pokazala,
da bi oku smrtnika poznati se dala.
Ona izmed anđela i vječnih duhova
sja kô ljupka Danica. Djevojčica ova
za svog oca i majku moli se kô prije,
dok govorit pravo još ni umjela nije.
Ako žališ za tim, što njezina su ljeta
prekinuta prije još, neg je ovog svijeta
slasti poznat dospjela — o, kako su jadne

slasti vaše, koje su tako sve neskladne,
da su tuge prepune, žalosti, nevolje;
iskusit si mogao sam to ponajbolje.
Jesi li se curici radovao kada
tako, da bi radost ta i ta sreća tada
bila ravna bolima, što su te pritisli?
Ne ćeš reći, znadem to. Zato na to misli,
što te snašlo. Nemoj se brinut, što je râna
smrt djevojčici, dražoj od svega, zadana!
Nije slast napustila, — pustila je tuge,
rad i patnje i suze i žalosti druge,
kojim obiluje svijet, da kad bi i bilo
na vremenitom svijetu išta ljudsko milo,
zbog gorke bi primjese nestao tĕk slasti,
ili bar zbog straha od sigurne propasti.
Zašto plačeš, zaboga? Što se neudala?
Što si nije mirazom muža kupovala?
Što se prijetnjâ, psovaka nije naužila?
Što trudova rodilje nije iskusila
i što ne zna, kako je majka joj brižljiva
u nevolju zapala, kojoj nije kriva:
rodit il' pokopati? Takove su čari,
rodit il' pokopati? Takve su čari,
U nebu su naslade vječne, prave, blage,
trajne, čiste naslade bez ikakve ljage,
brige tu ne vladaju, ne poznamo rada,
tu nas ne će zadesit zla kob iznenada,
bolesti tu nema ni staračke nemoći,
smrt, suzama hranjena, nema svoje moći.
Život vječni živimo, vječno uživamo
mir duševni, razloge sviju stvari znamo.
Sunce uvijek svijetli nam, dan nam ne zahodi,

ni za sobom slijepu noć k nama ne dovodi.
Stvoritelja stvari svih vidimo u sjaju,
vaše oči vidjet Ga vama ne puštaju.
Na to svrni misao svoju, sinko, za te
neprolazne, čuvaj se, užitke bogate!
Iskusio si, svijet što znade, kako voli,
važnijim se stvarima sada ti privoli!
Curica ti, vjeruj mi, dobar put izbrala,
kad je svojim životom tako upravljala
poput onog, koji se pustio na more,
pa je, videć opasne od talasâ gore,
natrag k žalu krenuo; drugi, što su dali
jedra vjetru, na tajne hridi svi su pali,
neke zima shrvala, taj od gladi mrije,
jedva koji na dasci k obali prispije.
Smrti ne bi izmaći mogla, kad bi bila
dugim vijekom Sibylu staru preživila.
Radije je spriječila, što čekaše na nju,
pa je čašu gorčine ispila najmanju.
Druge pak roditelja i smrt dočekuju
i, jadnice, pretešku bijedu upoznaju.
Jednu opet ma za kog što brže udadu,
a imanje kasnije razgrabe, pokradu,
neke grabe otmicom, rođaci pljačkaju,
il' u hordu divljačku u ropstvo padaju,
gdje služeći poganom u sramoti živu,
suze piju čekajući na smrt milostivu.
Ljupka ti se kćerka tog bojati ne treba,
jer u mladoj dobi je uzeta sred neba,
nikakovih briga još svijeta ne poznavši
niti grijehom dušu si čistu uprljavši.
Njezin usud dakle je (možeš vjerovati)

dobrim putem krenuo, nemoj tugovati!
Boli svoje i mane pravo sad prosudi,
radi svoga razuma na oprezu budi,
jer je trijeznost važnija: treba da se svladaš,
zbog gubitka radosti umom da ne stradaš.
Čovjek, kada se rodi, po zakonu prijekom
podvrgnut je usudu raznovrsnom nekom;
zalud ćeš se braniti, radio ma kako,
hoćeš-nećeš, morat ćeš učinit onako.
Kada svakog tišti to, pitam se u sebi,
zašto da je, sinko moj, najgore baš tebi?
Smrtna poput tebe je tvoja kćerka bila,
dok joj bješe suđeno, dotle je živila,
kratko bješe doduše, ali moć čovjeka
preslaba je i ne zna, što ga bolje čeka.
Sud Gospodnji tajni je: što se Njemu sviđi,
u tom treba čovjek da svoje dobro vidi.
Suze tu ne pomažu; kad se duša tijela
oslobodi, ne čekaj, da bi natrag htjela.
Čovjek svoju sudbinu pravedno ne sudi,
radi svoje zle kobi sreću svoju kudi,
a ne mari i ne će pravo da prosudi,
da se katkada desi, da mu sudba prudi.
To je volja Fortune, najdraži moj sine,
i ne treba kukati, kad nas sreća mine,
nego pazi na ono, što još imaš eto,
jer je sve to kobno zlo u vlasti imalo.
Tako i ti sveopći zakon slušajući
ne dopusti očaju u srce ti ući,
nego pazi na ono, što još imaš eto,
Dobitkom se zove to, što nije oteto.
A zapravo, u što se trošak i gubitak,

u što rad se djenuo i cijeli žitak,
koji sav si proveo skoro iznad knjiga,
ne vodeći nimalo ovog svijeta briga?
Sada voće da bereš svojega cjepiva
i da spasiš narav si, labava što biva?
U takvoj si prilici druge zabavljao,
zar ćeš sebi biti škrt, kad si drugim dao?
Sam se liječi, pjesniče! Vrijeme liječi svakog,
no tko ne će običnog uzet lijeka takog,
i tko dugo vremena ne želi da čeka,
taj razumom postigne učinak tog lijeka.
Kako vrijeme liječiti zna? Stare doživljaje
svježim i veselijim zatire i daje
opet nove udarce; mudar čovjek zato
za vremena predviđa, što mu je poznato,
prošlost natrag ne mami, u budućnost gleda,
spreman zlu i dobru da srce svoje preda.
Tog se drži, sinko moj, snosi ljudske jade,
Gospod Bog je vladalac tuge i nagrade.«

Probudih se, iščeznu njezina pojava,
ne znam, je l' to bio san, il' je bila java.

EPITAF
HANNI KOCHANOWSKOJ

Za sestrom si i ti se, Hanno, požurila
i prerano podzemne kraje pohodila,
ne bi l' otac nesretni obje ožalio,
za užitke trajnije da bi se spremio.